

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

6. De Necessario, Facili, Iucundo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

cum utilitate coniuncta, omnis autem honestas cum virtute posita est.

De honesto.

Virtus est animi habitus, laudabiles eos efficiens, in quibus est: cuius quatuor sunt fontes, Prudentia, Iustitia, Fortitudo, Temperantia, de quibus in demonstratio genere dictum est.

Nunc quomodo ex partibus antea enumeratis, orator elicere possit argumenta ad rem suadendam, vel dissadendam, ostendemus, si rem secundum iustitiam probare velit.

*Honesti
ratio qua-
modo tra-
handa.*

Primum demonstrabit, eam diuino cultui consentaneam, summo numini gratam, & acceptam.

Secundò patrum institutis, & legibus, consuetudinibus maxime conuenire: parentum, affinium, ciuium charitatem inter se consistere.

Tertiò spectare ad referendam gratiam, quo nullum officium magis necessarium est.

Quartò improborum audaciam reprimere, bonis signum ad bene sperandum proferre.

Quintò disciplinam, & modestiam ciuitatis, hoc maxime factò contineri.

Postremò nefas esse fidem violare, officium negligere, ignominiosam perfidiae notam subire, seruandam cum hostibus fidem, necessitudinem cum clientibus retinendam, deinde religiose obseruandum, vetus dictum. *Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris.*

Vt rem honestam esse secundum fortitudinem planum faciat orator, in primis magnam esse ostendet, quæ non vile habeat virtutis experimentum.

Secundò, pro honesta causa non modo subeundos, sed vltro etiam appetendos, esse labores.

Tertiò, mortem quavis turpitudine iucundiorum esse.

Quartò, virum non esse, qui propter dolorem ab officio, fortitudine, & honestate recedit.

Quintò, pro veritate, & sua, suorumq; sed potissimum pro Dei gloria nullas inimicitias formidandas, nulla tormenta recusanda.

Temperantia vberem suafori, & dissuafori materiam suppeditabit, cum ostendet, quam magnum, quam regium, quam diuinum sit libidinem coercere, vota immodica, & cupi-

ditates non admittere, volitantem vanæ laudis cupiditate animum cohibere: eundem crudelitate incitatum, ratione compefcere, victis ignoscere, iacentes erigere, denique in summa dignitate, & rerum potentia tenere modum.

Prudentia per cætera sparsa virtutes efficiet, vt orator aduocet in consilium præteritas, memoria duce, & comite experientia, consideret præsentis, consulat peritos, bonosque consiliarios, se ipsum excitet, & acuat ad bene coniiciendum, ratiocinetur, prouideat, circumspectat locum, tempus, facta, personas, prospiciat difficultates, & mature adhibeat remedium.

Hæc ad prudentiam: quæ secus fiunt, contra prudentiam fiunt.

De vtili.

CAPVT V.

Vtilitatis duæ sunt partes. Prima incolumitas, altera felicitas. Proponet igitur prudens orator malorum fugam, eo enim argumento maxime afficiuntur auditores, nec vilius est adeo sui negligens, qui non statim cogitet, quo pacto se à periculo expedire, & salutem consequi possit. Felicitas omnes vtilitates complectitur, quæ humanam vitam exhilarant, sub ea continentur artes, nobilitas, gloria, amicitia, pulchritudo, robur, valetudo, omnia denique commoda, quæ tanti faciunt mortales, vt ad ea pene sola aures arrigant, cætera perfunctoriè, & oscitantur audiant.

De necessario, facili, iucundo.

CAPVT VI.

Omnia porro argumenta facile obruit necessarium: Nã, & si vtilitates, quam speciosissimæ ostendantur, inueniuntur tamen adeo segnes animæ, quæ non facile commoueantur, maxime si quid exhauriendum est in negotio laboris. At vbi necessitas rei obeundæ clarissimè ostenditur, qualis est, salus

salus animæ, corporis, fortunarum, compendiosius est ad suasionem, & dissuasionem iter. Ecce Olibano comiti multis criminibus immerito, suadendum fuit, ut religiosum institeret, aut utilitatis magnitudo hominem ad alia omnia, ut videbatur, profusus natum inflectere potuisset, ut id consilij caperet? At vbi à viro sancto, cui suam conscientiam permiserat, audiuit nullum aliud ad æternam felicitatem sibi iter esse relictum: Homo, qui à teneris aulæ delicijs affluenter, ita repente est immutatus, ut relicto pristino vitæ genere, totum se religiosæ disciplinæ committeret. Oreyrus hamo caprus luculentius sibi vulnus infert, ut hamum extrudat: Qui veneno infectum habent membrum, id patiuntur, quanquam acerrimo dolore excindi, laniam omnem subeunt, ut quod reliquum est vitæ, seruent, ac tueantur, inducti vna ratione necessitatis.

Platus l. i. c. 14.

Oreyrus piscis ars. Elianus de animalibus.

Nec aliud habet potentius argumentum M. Tullius ad suadendum bellum aduersus M. Antonium, quam istud, *Agitur enim, non quæ conditione victuri, sed victurine simus, an cum supplicio, ignominiaq; periturus.*

Cicero Philip. 4.

Additur his quoque capitibus facilis, iucundique ratio, quæ non leue ad inflectendos animos forta est momentum. Quamuis enim res, & honesta sit, & multas contineat cum honestate coniunctas utilitates; tamen si nimis sit operosa, deterret plerumque animos, & minores habet ad suadendum emulsiões.

De argumentis, & affectibus generis deliberatiui.

CAPVT VII.

Argumenta huius generis primùm sunt omnes loci topici, de quibus libro quarto fusius actum est, deinde auctoritates, & testimonia, pacta, conuentiones, exempla, & cætera similia.

Sed nihil ita familiare est, ac sunt rerum, personarum, locorum, temporum, rationum, causarum denique adiuncta, è quibus, si rem bene discutias, inuenies omnia fere decerpi argumenta.

Dilabor. gen.

Nec vllum validius est relum, quam omnibus communibus de honestate digres-

sionibus, ad ea, quæ rei intima sunt deuenire.

Affectus autem huius partis præcipui sunt, desiderij, spei, amoris, timoris. Nam vel bona querenda proponuntur, & tunc eorum desiderium excitari, atque inflammari solet: vel ad desiderium accedit certa, atque explorata ratio facultatum, quibus ea facile possumus assequi, & hoc spem erigit, erectamque fouet, ac sustentat: Vel rei bonitas, pulchritudo, utilitas, quasi præsens ob oculos ponitur, ut ardentiores quasdam amoris faces iniiciat. Si contra dissuadendum est, res impeditæ, difficiles, molestæ, terribiles ingeruntur, quibus motus terroris, & desperationis commouentur.

Affectus.

Demades orator, cum fortè ad Philippum Regem legatus missus esset, ut eum Athenarum desiderio incenderet, urbem descripsit in mensa. Contra, Cicero ut pacem dissuadeat cum M. Antonio faciendam, postquam nullam intercedere posse ostendit, ut motus terroris, & odij inurat, eius crudelitatem depingit.

Hermog. lib. 1. de Inuent.

Nullus ei ludus videtur esse iucundior, quam cruor, quam cædes, quam ante oculos trucidatio ciuium.

Cicero Philip. 4.

De artificio suasionum, & dissuasionum.

CAPVT VIII.

Suasionis igitur, vel dissuasionis hoc primum caput est, ut venæ teneantur hominum, intimique eorum delibentur sensus, cum quibus res agenda est. Neque solum natura, ingenium, institutio, conditio, sed etiam affectus, ut amores, odia, merus, voluptates, & priuata quæque adiuncta perquirenda sunt; Quæ, quò melius dignoscuntur, eò faciliorem suppeditant persuadendi rationem.

Suadendi & persuadendi ars.

Atque ut Imperator in vrbis obsidione loca omnia sagacissimè pertentat, ut qua parte debiliorem viderit, hac impressionem faciat, sic orator omnes pectoris aditus collustrat, antequam destinato, quod cupit, ictu feriat. Hæc ars fuit Alexandri Magni, non minus disertis oratoris, quam nauis Principis, qui cum exercitum haberet, ex varijs gentibus conflatum,

Curtius lib. 4.

Gggg 3 flatum,